

המוסד לביטוח לאומי
מינהל המחקר והתכנון

עיקרי ההתפתחויות והמגמות במערכת הביטוח הלאומי

2017

המוסד לביטוח לאומי
מינהל המחקר והתכנון

עיקרי ההתפתחויות והמגמות במערכת הביטוח הלאומי

2017

תוכן עניינים

1	מבוא
1	חזון הביטוח הלאומי
1	הביטוח הלאומי במספרים
3	שינויי חקיקה ב-2017 - תמצית
4	שינויי חקיקה עיקריים - 2017
9	שירות לקוחות
10	אזרח ותיק ושאיירים
13	סיעוד
14	נכות כללית
16	ניידות
17	הבטחת הכנסה
19	מזונות
20	אימהות
22	ילדים
23	נפגעי עבודה
25	שירות מילואים
26	אבטלה
27	אסירי ציון
28	שיקום מקצועי
30	זכויות עובדים בפשיטת רגל ופירוק תאגיד
31	נפגעי איבה
32	תשלום דמי ביטוח
35	קרנות הביטוח הלאומי
35	"הכוורת" - מרכז לפיתוח מיזמים חברתיים (Hub)
35	קרנות "יוזמה חברתית" לעידוד עסקים חברתיים
36	מעבדת חדשנות לגיל השלישי
36	מערכת מפת"ח להגשת בקשות מקוונת
36	הרחבת מעגל הפונים הזכאים לסיוע ופרסום דיגיטלי ממוקד
36	הקרן לפיתוח שירותים לנכים
37	קרן סיעוד
37	הקרן למפעלים מיוחדים
37	קרן לילדים ונוער בסיכון
38	קרן מנוף למניעת תאונות בעבודה
39	אמנות בינלאומיות

מבוא

המוסד לביטוח לאומי הוא עמוד התווך של מערכת הביטחון הסוציאלי של מדינת ישראל. לביטוח הלאומי תפקיד מרכזי בהקטנת ממדי העוני, בצמצום האי-שוויון ובהגנה על הפרט מפני אי-ודאות כלכלית וחברתית. הביטוח הלאומי גם פועל להוביל ולעצב את מדיניות הרווחה של מדינת ישראל.

תכליתו של הביטוח הלאומי היא למנוע מצוקות חברתיות וכלכליות ולחזק את הלכידות והסולידריות החברתית. כליו העיקריים הם התשלומים (הקצבאות והגמלאות) שניתנים חלקם באופן אוניברסלי לכלל תושבי המדינה (לדוגמה קצבת הילדים או קצבת הזיקנה) וחלקם באופן סלקטיבי למי שנמצא מתאים לקבלם. יעילותן של גמלאות אלו נמדדת ביכולתן לצמצם אי-ודאות כלכלית ולמנוע סיכוני פרנסה זמניים ומתמשכים.

חזון הביטוח הלאומי

המוסד לביטוח לאומי הוא הגוף המקצועי והמוביל בתחום הביטחון הסוציאלי בישראל.

מדיניות – הביטוח הלאומי פועל על-פי חוק ליישום מדיניות הרווחה של מדינת ישראל, והוא שותף משפיע בהתוויית עקרונות מדיניות זו ובשמירה עליהם: ערבות הדדית, הקטנת הפערים בחברה, צמצום העוני והבטחת קיומה של מערכת הביטחון הסוציאלי לאורך זמן.

שירות – הביטוח הלאומי יפעל באופן יזום, ביעילות ותוך גילוי רגישות לכבוד האדם, כך שכל מבוססת ומבוססת יוכלו למצות את זכויותיהם. דרכו של הביטוח הלאומי תהיה מושתתת על חתירה מתמדת למצוינות, תוך התאמה לצרכים המשתנים של מקבלי השירות ושמירה על קשר רציף עם המבוססים והקהילה.

איכות – הביטוח הלאומי יהיה אבן שואבת לכוח אדם מקצועי, איכותי וערכי, המבצע את עבודתו מתוך תחושת שליחות, אחריות ושייכות. הביטוח הלאומי יפעל לפיתוח המשאב האנושי ולשיפור מתמיד של הכלים העומדים לרשותו.

הביטוח הלאומי במספרים

הביטוח הלאומי מספק שירות לכ-8.7 מיליון תושבי מדינת ישראל. בשנת 2017 שילם הביטוח הלאומי קצבאות לתושבי ישראל בסכום כולל של כ-84 מיליארד ש"ח.

כבכל שנה, גם ב-2017 הפעיל הביטוח הלאומי 32 תוכניות סוציאליות הכוללות כ-130 סוגי תשלומים ושירותים, הכוללים בין היתר את קצבאות הזיקנה, קצבאות הילדים, גמלת סיעוד, הגמלה להבטחת הכנסה וקצבאות הנכות למיניהן.

בביטוח הלאומי כ-4,000 עובדים שנתנו מענה בשנה זו לכ-26 מיליון פניות עם מבוטחים בכ-80 סניפים ומרכזי שירות, באמצעות הטלפון, האינטרנט, קבלת קהל ועמדות שירות עצמי.

שינויי חקיקה ב-2017 - תמצית

- ✓ פטור ממבחן תעסוקה לבחירת בני זוג בהבטחת הכנסה
- ✓ תיקון סעיף 2א לחוק הביטוח הלאומי
- ✓ חיפוש עבודה משך שלושה חודשים - תיקון מס' 198
- ✓ תקנות שיקום - תנאי הזכאות לדמי שיקום
- ✓ הרחבת הגדרת יתום לעניין נפגעי עבודה ושארים
- ✓ הרחבת הגדרת ילד - תיקון מס' 196
- ✓ הסכם בדבר פיצוי למשרתי מילואים עצמאיים
- ✓ תיקון תקנות המתנדבים - הכרה בבני משפחה במשפחות אומנה
- ✓ תקנות הביטוח הלאומי (דמי קבורה)
- ✓ הסכם בדבר הובלת נפטרים לבתי עלמין אזרחיים
- ✓ הארכת חופשת לידה
- ✓ תיקון הגדרת "אירוע איבה"
- ✓ תיקון חוק הבטחת הכנסה בדבר נשים במקלט
- ✓ תשלום מענק בגין לידת בית
- ✓ הארכת הזכאות לגמלת סיעוד בתקופת אשפוז
- ✓ תיקון גיל פרישה לנשים
- ✓ חוק ההסדרים לשנים 2017-2018

שינויי חקיקה עיקריים - 2017

פטור ממבחן תעסוקה – תיקון מס' 51

ברירת המחדל לעניין הפטור מהתייצבות בלשכת התעסוקה להורה [שלו ילד מתחת לגיל 2] היא שהוא של האם, ולאחר התיקון רשאים בני הזוג לבחור למי מבני הזוג יינתן הפטור מהתייצבות בשירות התעסוקה. הם רשאים לשנות את בחירתם האמורה אחת לשישה חודשים.

תיקון סעיף 2 א (תושבות) - תיקון מס' 199

התיקון שבנדון קובע כי מניין הימים הנדרש לצורך קביעת תושבותו של אדם בישראל יחל חצי שנה **טרם** קבלת האשרה המזכה [ולא מיום קבלת האשרה כקבוע כיום בדין], ובלבד שגם טרם קבלת האשרה התגורר כדין בישראל. עם זאת, מעמדו של אדם כתושב יהא מיום קבלת האשרה המזכה ולא קודם לכן.

אבטלה – חיפוש עבודה משך שלושה חודשים - תיקון 198

תנאי לזכאות לדמי אבטלה הינו צבירת תקופת אכשרה בת 12 חודשים, מתוך 18 החודשים בתכוף לתאריך הקובע (=האחד בחודש שבו נרשם והחל להתייצב המבוטח בלשכת שירות התעסוקה כמחוסר עבודה). במסגרת התיקון שבנדון נקבע כי בחישוב תקופת האכשרה האמורה **לא תובא בחשבון תקופה של עד שלושה חודשים שתחילתה ביום שבו הפסיק המבוטח עבודתו לאחרונה וסיומה בתאריך הקובע**. תיקון זה יאפשר למבוטח לחפש בכוחות עצמו משך שלושה חודשים מקום עבודה חלופי, טרם יירשם בלשכה התעסוקה כמחפש עבודה, וזאת מבלי לפגוע בזכאותו לדמי אבטלה.

תנאי הזכאות לדמי שיקום – תיקון

במסגרת התיקון נקבע כי הזכאות לדמי שיקום תינתן למבוטח הלומד 16 שעות לימוד שבועיות בלבד (וזאת במקום 20 שעות לימוד שבועיות כיום), והחלופה בדבר פניה ללשכת התעסוקה תימחק.

הרחבת הגדרת "ילד" והרחבת הגדרת "יתום" – תיקון מס' 196

במסגרת התיקון הורחבה הגדרת "ילד" לעניין תוספת תלויים בקצבת נפגעי עבודה בהתאמה להגדרה הקיימת לעניין קצבת שארים.

הרחבת ההגדרה קובעת כי יתום נפגעי עבודה בגילאי 18-20, שלומד במוסדות המפורטים בסעיף 252 (ג1), יהיה זכאי לקצבת התלויים בתקופת לימודיו וזאת עד גיל 20.

תוקנה והורחבה הגדרת "יתום" גם בהקשר של תנאי זכאותם של אלמן או אלמנה שיש עימם ילדים לקצבה, וזאת הן לעניין קצבאות שארים והן קצבת תלויים בנפגעי עבודה. כן הורחבה ההגדרה לעניין הזכאות לדמי מחיה של יתום.

תשלום פיצוי לעצמאי בשירות מילואים – הסכם מלח סעיף 9

לפי ההסכם, המוסד ישלם למשרת המילואים העצמאי, בנוסף לתגמול המילואים, פיצוי בשיעור של 25% מהכנסתו (כעצמאי) ובלבד ששיעור הפיצוי, יחד עם תגמול המילואים, לא יעלה על התגמול המרבי למשרת מילואים.

ההסכם יחול על שירות מילואים שבוצע מיום 1.1.2016 ועד ליום 31.12.2021 (עם אפשרות להארכת ההסכם בחמש שנים נוספות).

תיקון תקנות המתנדבים – הכרה בבני משפחה במשפחות אומנה - תיקון

במסגרת התיקון עוגנה התשתית החוקית להפעלת השירות הלאומי והוסדרו התנאים לשירות התנדבות מטעם המדינה למי שאינם משרתים שירות סדיר על פי דין "שתהיה בו תועלת ציבורית לחברה, לקהילה ולמדינה".

במסגרת התיקון העקיף לחוק הביטוח הלאומי, שונתה לאורכו של החוק הגדרת "מתנדב בשירות לאומי" ל- "מתנדב בשירות לאומי או בהתנדבות קהילתית". כן מוסיף התיקון את ההגדרה האמורה גם להגדרת "מתנדב" שבסעיף 287 לחוק.

כמו כן נקבעה חובתו של "גוף מוכר" המפנה מתנדבים (כהגדרתו בחוק השירות האזרחי) לשלם את דמי הביטוח הלאומי ודמי ביטוח הבריאות של המתנדבים מטעמם.

דמי קבורה – תיקון

תקנות הביטוח הלאומי (דמי קבורה), התשל"ו-1976 (וההסכמים שנחתמו מכוחן) קובעות לעניין הובלת נפטרים כי העברת הנפטר תעשה "בשעות העבודה הרגילות" [קרי, בימים א'-ה' בין השעות 08:00-16:00, וביום ו' בין השעות 08:00-11:00].

משמעות הדבר הינה כי הובלה מעבר לשעות האמורות מאפשרת כיום לחברות הקבורה/אמבולנסים פרטיים לגבות תשלום נוסף מאת המשפחות.

עם מנת לפתור את המשפחות מהתשלום הנוסף ולספק שירות הובלת נפטרים מלא נקבע במסגרת התיקון שבנדון כי המוסד לביטוח לאומי יישא בעלות הובלת הנפטרים גם לאחר שעות העבודה הרגילות, וזאת כאשר לא שולמה בגין אותה קבורה תוספת "קבורת לילה" וכן :

1. ההעברה בוצעה בימים שישי, שבת, ערב חג וחג.

2. הקבורה בוצעה אחרי השעה 18:00 אך לא ביום שבו בוצעה ההעברה.

התוספת בגין הובלת נפטר תעמוד על סך של 1,100 ש"ח.

הובלת נפטרים לבתי עלמין אזרחיים – תיקון

במסגרת ההסכם שבנדון, המוסד לביטוח לאומי יישא בעלות העברתם של נפטרים אזרחיים חסרי דת (או נפטרים המובאים לקבורה אזרחית על פי השקפתם) לבתי עלמין אזרחיים, שבמקום פטירתם או במקום מגוריהם אין בית עלמין אזרחי. החברה הקוברת תהיה זכאית לתשלום לפי הסכם זה בעד העברת נפטר כאמור לבית עלמין רק כאשר:

1. בשטח השיפוט של הרשות המקומית שבה הנפטר נפטר אין בית עלמין אזרחי.
2. בית העלמין האזרחי שבו הובא הנפטר לקבורה בלא תשלום הוא בית עלמין הנמצא מחוץ לשטח השיפוט של הרשות המקומית שבה התגורר הנפטר ערב פטירתו.
3. לא נגבה בעד הקבורה תשלום כאמור בתקנה 3(א)(1) ו-2 או תקנה 4(א)(1) לתקנות הביטוח הלאומי (דמי קבורה), תשל"ו - 1976

הארכת חופשת לידה – תיקון

במסגרת החוק, תוקנו בתיקון עקיף חוק הביטוח הלאומי וכן חוק עבודת נשים כך שהזכאות לחופשת לידה הוארכה מ-14 ל-15 שבועות למי שצברה תקופה אכשרה מלאה וכן מ-7 ל-8 שבועות בגין תקופת אכשרה חלקית. עוד קובע התיקון כי:

- (א) בן זוג של יולדת [שוויתרה בכתב על זכותה לדמי לידה בגין השבוע האחרון של חופשת הלידה בתשלום], רשאי לשהות בחופשת לידה בתשלום, במקביל לבת זוגו, במשך שבוע.
- (ב) מקום שיוולדת שבה לעבודתה יוכל בן זוגה להחליף אותה בחופשת הלידה לתקופה מינימאלית של שבעה ימים [במקום תקופת מינימום בת 21 ימים כיום], וזאת כאשר המדובר בשבוע האחרון לחופשת הלידה בתשלום.
- הארכת חופשת הלידה בשבוע נוסף תחול על מי שילדה ביום 1.1.2017 ואילך (כאשר תשלום דמי הלידה בגין השבוע הנוסף יבוצע עד ליום 1.6.2017).
- זכאות בן זוג לחופשת לידה למשך שבוע במקביל לבת זוגו תחול על לידות שאירעו מיום 2.4.2017 ואילך, ואילו התיקון בדבר החלפת בת הזוג ששבה לעבודתה לתקופה של שבעת הימים האחרונים לחופשת הלידה בתשלום, יחול על מי שילדה ביום 20.4.2017 ואילך.

הרחבת הגדרת אירוע איבה – תיקון מס' 34

במסגרת התיקון הורחבה הגדרת "פגיעת איבה" כך שתכלול גם פגיעה שאירעה מחוץ לישראל ובלבד שהפגיעה בוצעה בידי ארגון שהצהיר כי אחת ממטרותיו לפחות היא לפגוע בישראל, באזרחי ישראל או ביהודים, אף אם מטרתה העיקרית או המשנית של הפעולה הספציפית לא הייתה פגיעה בישראל או בעם היהודי.

ההרחבה האמורה תחול גם על פגיעת איבה שנעשתה תוך סיוע לארגון כאמור, בשליחותו, מטעמו או כדי לקדם את מטרותיו.

הוראות התיקון לא יחולו על מי שנפגע במדינת אויב, אם יצא למדינה כאמור בניגוד לדין.

נשים השוהות במקלט לנשים מוכות – תיקון מס' 49

התיקון שבנדון קובע את זכאותן של נשים השוהות במקלט לנשים מוכות לגמלת הבטחת הכנסה, וזאת אף אם לא היו זכאיות בחודש שקדם לכניסתן למקלט לגמלת הבטחת הכנסה.

זכאות למענק לידה ללא אשפוז – תיקון מס' 191

התיקון קובע את זכאותה של מבוטחת למענק לידה, אף אם לא הזדקקה לאשפוז בקשר ללידה, ובלבד שרופא או מיילדת אישרו כי הם נכחו בלידה וכי היא התקיימה בהתאם לחוזר משרד הבריאות בדבר לידות בית. משרד הבריאות יעביר למוסד דיווח בדבר האישורים האמורים, וזאת באופן עליו יסכימו המוסד ומשרד הבריאות.

זכאות לגמלת סיעוד בתקופת אשפוז – תיקון מס' 190

התיקון מאריך את פרק הזמן בו מבוטח אשר אושפז בבית חולים ימשיך להיות זכאי לגמלת הסיעוד מ-14 ימים ל-30 ימים.

תיקון גיל פרישת נשים – תיקון מס' 6

- (א) גיל הפרישה לנשים שנולדו בשנת 1956 ואילך יהיה הגיל הקבוע להן בחוק גיל פרישה.
- (ב) לעניין נשים שנולדו לפני שנת 1956 יהיה גיל הפרישה בהתאם לחלק א של לוח א' לחוק הביטוח הלאומי.
- (ג) על שר האוצר להגיש המלצותיו בעניין העלאת גיל הפרישה לוועדת הכספים עד לחודש נובמבר 2017 ועל ועדת הכספים לקבלת החלטתה עד ליום 15.2.2018.
- (ד) מקום ששר האוצר לא יעביר המלצותיו בנושא גיל הפרישה לוועדת הכספים של הכנסת וועדת הכספים לא תקבל החלטה בנושא, יוותר גיל הפרישה לנשים 62 [קרי - גיל הפרישה לא יעלה באופן אוטומטי כפי שאמור היה על פי נוסח החוק טרם התיקון].

משמעות התיקון הינה כי גיל הפרישה לנשים לעניין חוק הביטוח הלאומי לא יעלה באופן נפרד מחוק גיל פרישה ורק מקום שוועדת הכספים של הכנסת תחליט על העלאת גיל הפרישה לנשים, הוא יועלה בהתאמה גם לעניין חוק הביטוח הלאומי. **מקום ששר האוצר לא יגיש המלצותיו לוועדת הכספים, יישאר גיל הפרישה לנשים 62.**

חוק ההסדרים 2017-2018

החל מ 2017 הועבר הטיפול במשרתי הקבע בכוחות הביטחון ואנשי קבע בצה"ל אל הביטוח הלאומי. התיקון חל על חבלות שאינן ייחודיות לשירות הצבאי/ביטחוני ועל מחלות שאינן מוגדרות כמחלות מקצוע.

שינוי שיטת הגביה בקיבוצים

עד יוני 2017 שיטת הגביה בקיבוצים התבצעה לפי הוצאות מחיה של הקיבוץ המסורתי. החל ביולי 2017 השתנתה שיטת הגביה מחברי הקיבוצים העובדים מחוץ לקיבוץ וכעת חלים עליהם אותם הכללים החלים על שכיר.

שירות לקוחות

אסטרטגיית השירות של הביטוח הלאומי מציבה במרכז את הלקוח ואת מיצוי זכויותיו בביטוח לאומי ומחדדת את הצורך ליזום ולהגביר כיווני פעולה בתחום זה.

שנת 2017 התאפיינה בפעילות ענפה בתחום זה: הקמת מוקד טלפוני חדש הנותן מענה בנושא "אמנת רוסיה", כתיבת מכרז חדש למוקדי הטלפוני, נבנו תוכניות עבודה, הוטמעה שגרת ניהול כדי להעמיק את תודעת השירות של העובדים ואת הידע שלהם, הוסמכו כ-60 נציגי שירות חדשים בסניפים וחוזק הקשר בין המבוטח לפקיד המטפל באמצעות טלפונים יזומים.

המוסד קידם מאוד את השירות באמצעים הדיגיטליים: שיגור תביעות ומסמכים דרך האינטרנט, כמות הכניסות לאתר שירות אישי שעמדה על כ-7.1 מיליון כניסות בשנת 2017, אפשרות להזמנת קוד אישי לאתר הביטוח הלאומי ישירות למייל, שקיפות מצב הטיפול בתביעות שהוגשו, קידום המהפכה הירוקה תוך מתן הרצאות בסניפים לשיווקה.

המוקד הטלפוני טיפל ב-2017 בכ-6 מיליון שיחות, השימוש בערוץ האינטרנט גדל משמעותית בשנת-2017 מספר הפעולות שהמבוטח עושה באתר: הגשת תביעות, שליחת מסמכים לפקיד המטפל וקבלת מכתבים במייל במסגרת המהפכה הירוקה.

מספר פניות לפי ערוצי שירות לשנים 2016-2017:

אחוז השינוי	2017	2016	
2.2%	3,251,570	3,182,962	קבלת קהל
7.8%	5,744,408	5,331,151	מוקדים
16.5%	14,284,474	12,258,315	אינטרנט
3.3%	2,313,510	2,239,595	עמדות שירות עצמי
11.2%	25,593,962	23,012,023	סה"כ

אזרח ותיק ושאיירים

מספר מקבלי קצבת אזרח ותיק ושאיירים ב-2017 היה 966,299, כ-3.5% יותר משנת 2016.

אזרח ותיק

מקבלי קצבת אזרח ותיק ב-2017 היה 870,086, כ-4% יותר משנת 2016.

שינוי חישוב הכנסה נחשבת/תגמול להורה עצמאי

במטרה לעודד יציאה לעבודה בקרב משפחות שבראשן הורה עצמאי וכן לעודד עבודה בשכר גבוה יותר, מבלי שהזכויות לגמלה תישלל, תוקן חוק הבטחת הכנסה, חוק המזונות ואזרח ותיק. עוד נקבע כי התיקון יחול לתקופה של שנתיים, כדי לעקוב אחר השפעת שינויי המדיניות על שיעור התעסוקה וההכנסה המשפחתית בקרב משפחות שבראשן הורה עצמאי המקבלות הבטחת הכנסה, תשלום מזונות, קצבת אזרח ותיק.

קצבת אזרח ותיק לחודש (ש"ח)

	ללא ילדים	עם ילד אחד	עם שני ילדים
מבוגר	1,531	2,015	2,499
זוג	2,301	2,785	3,269

מי שמלאו לו 80 מקבל תוספת של 86 ש"ח.

קצבת אזרח ותיק בתוספת השלמת הכנסה שיעור מוגדל - למי שטרם מלאו לו 70 (ש"ח)

	ללא ילדים	עם ילד אחד	עם שני ילדים
מבוגר	3,112	5,240	6,174
זוג	4,918	5,852	6,786

קצבת אזרח ותיק בתוספת השלמת הכנסה שיעור מוגדל - למי שמלאו לו 70 וטרם מלאו לו 80 (ש"ח)

	ללא ילדים	עם ילד אחד	עם שני ילדים
מבוגר	3,140	5,284	6,218
זוג	4,962	5,896	6,831

קצבת אזרח ותיק בתוספת השלמת הכנסה שיעור מוגדל - למי שמלאו לו 80 (ש"ח)

	ללא ילדים	עם ילד אחד	עם שני ילדים
מבוגר	3,211	5,398	6,332
זוג	5,075	6,010	6,944

הגדלת תוספת הוותק

על-פי חוק ההסדרים לשנת 2017-2018, תוספת הוותק למקבלי הקצבאות לפי חוק הביטוח הלאומי, ששולמה עד כה משנת הביטוח ה-11, תשולם משנת הביטוח הראשונה. השינוי ייעשה בהדרגה כאשר מינואר 2017 משולמת התוספת מהשנה העשירית.

הקפאת העלאת גיל פרישה לנשים

נדחתה ההחלטה בדבר העלאת גיל הפרישה המותנה לנשים עד לפברואר 2018 ובהתאם להמלצות שר האוצר והחלטת ועדת הכספים של הכנסת. בנוסף הוחלט שגיל הפרישה לקצבת אזרח ותיק לאישה (לפי חוק הביטוח הלאומי) יהיה כגיל הפרישה לפי חוק גיל פרישה.

הגדלת הקצבאות עם תוספת השלמת הכנסה

בהתאם לחוק ההסדרים לשנת 2017-2018, הקצבה תגדל בהדרגה במשך שנתיים בסכומים שונים לפי הרכב המשפחה וקבוצת הגיל. הסכום שאינו מובא בחשבון במבחן ההכנסות מעבודה (דיסריגרד) הועלה ב-1.5% מהשכר הממוצע ל-21.5% ליחיד ו-25.5% למי שאינו יחיד.

שינוי מבחן ההכנסה של הורים עצמאים

שיעור הקיזוז להכנסות מעבודה בעבור הורים עצמאים (משפחות חד-הוריות), המקבלים קצבאות לפי חוק הבטחת הכנסה הכולל את מקבלי קצבאות אזרח ותיק ושאינם עם תוספת השלמת הכנסה ירד מ-60% ל-25% לשכר ברוטו של עד 3,270 ש"ח. מעבר לסכום זה שיעור הקיזוז יישאר 60%. התוכנית מופעלת כהוראת שעה למשך שנתיים, כדי לבחון את השפעת שינוי המדיניות על שיעור התעסוקה וההכנסה. הורים אלה יכולים לקבל מענק עבודה ממס הכנסה רק אם התוספת לקצבה, כתוצאה משינוי זה, נמוכה ממענק עבודה. ההפרש ישולם במענק העבודה על ידי רשויות המס.

הרחבת הזכאים למענק חימום

החל מחורף 2017/2018 מענק חימום מלא ישולם לכל מקבלי קצבאות אזרח ותיק ושאינם בתוספת השלמת הכנסה ולקשישים המקבלים קצבה נוספת לנכה (לפי חוק אזרחים ותיקים) ללא קשר למקום המגורים.

שאיירים

שינויי החקיקה המפורטים בגמלת אזרח ותיק: הגדלת תוספת הוותק, הקפאת העלאת גיל פרישה לנשים, הגדלת הקצבאות עם תוספת השלמת הכנסה, שינוי מבחן ההכנסה של הורים עצמאים והרחבת הזכאים למענק חימום חלים גם על מקבלי קצבת שאירים.

קצבת השאירים שהמוסד משלם תלויה במצבו המשפחתי של המבוטח. לעניין זה מוגדר ילדו של מבוטח בסעיף 238 לחוק, וגילו מוגבל בהתאם לסוג לימודיו או שירותו הצבאי.

הרחבת הגדרת "יתום"

תוקנה והורחבה הגדרת "יתום" גם בהקשר של תנאי זכאותם של אלמן או אלמנה שיש עימם ילדים, וזאת הן לעניין קצבאות שאירים והן קצבת תלויים בנפגעי עבודה. כן הורחבה ההגדרה לעניין הזכאות לדמי מחיה של יתום.

מספר מקבלי קצבת שאירים ב-2017 היה 96,213, ירידה של כ-1% לעומת שנת 2016.

קצבת שאירים (ש"ח)

תוספת לבני +80	שני ילדים ללא הורים	ילד אחד ללא הורים	מבוגר עם 2 ילדים	מבוגר עם ילד אחד	מבוגר יחיד	אלמנה צעירה
86	1,902	951	2,967	2,249	1,531	1,150

קצבת שאירים בתוספת השלמת הכנסה למי שטרם מלאו לו 70 (ש"ח)

תוספת לילד	שני ילדים ללא הורים	ילד אחד ללא הורים	מבוגר עם 2 ילדים	מבוגר עם ילד אחד	מבוגר יחיד
865	2,963	2,022	6,174	5,240	3,112

קצבת שאירים בתוספת השלמת הכנסה למי שמלאו לו 70 וטרם מלאו לו 80 (ש"ח)

שני ילדים ללא הורים	ילד אחד ללא הורים	מבוגר עם 2 ילדים	מבוגר עם ילד אחד	מבוגר יחיד
2,963	2,022	6,218	5,284	3,140

קצבת שאירים בתוספת השלמת הכנסה למי שמלאו לו 80 (ש"ח)

שני ילדים ללא הורים	ילד אחד ללא הורים	מבוגר עם 2 ילדים	מבוגר עם ילד אחד	מבוגר יחיד
2,963	2,022	6,332	5,398	3,211

סיעוד

הארכת תקופת הזכאות בעת אשפוז

החל מפברואר 2017 זכאים לגמלת סיעוד המאושפזים בבתי חולים יהיו זכאים במהלך 20 הימים הראשונים של תקופת האשפוז לגמלה וזאת במקום 14 ימים.

זכאות לגמלת סיעוד בעת שהיה במוסד סיעודי

החל ממאי 2017 קשישים הנמצאים במחלקה לעצמאים או במחלקה לתשושים במוסד סיעודי ומרבית הוצאות אחזקתם אינו ע"ח גוף ציבורי/משרדי ממשלה/רשויות מקומיות וכד' עשויים להיות זכאים לגמלת סיעוד באם הם עומדים בתנאי הזכאות.

הגשת תביעה לפני אשפוז מתוכנן, או בעת אשפוז

החל ממאי 2017 ניתן להגיש תביעה לגמלת סיעוד לפני אשפוז בגין ניתוח שמועדו הינו חודש ימים מזמן הגשת התביעה או במהלך אשפוז. במקרים אלה הזכאות תיקבע על בסיס מסמכים רפואיים או לפי הערכת תלות בעת אשפוז בבית החולים. במידה שמתקבלת החלטת זכאות בעת היות הקשיש מאושפז, ניתן להתחיל לספק לו שירותי סיעוד במהלך 30 הימים הראשונים לאשפוזו.

ממוצע חודשי של מספר מקבלי קצבת סיעוד בשנת 2017 היה 169,308, עליה של כ-3.2% לעומת 2016.

גמלת סיעוד (ש"ח)

מעסיק מטפל לא ישראלי	מעסיק מטפל ישראלי	
1,955	1,955	לתלוי במידה רבה
3,810	3,208	לתלוי במידה רבה מאוד
4,412	3,610	לתלוי לחלוטין

גמלת סיעוד (יחידות שירות)

מעסיק מטפל לא ישראלי	מעסיק מטפל ישראלי	
9.75	9.75	לתלוי במידה רבה
19	16	לתלוי במידה רבה מאוד
22	18	לתלוי לחלוטין

יחידת שרות = שעה שבועית

נכות כללית

תיקונים בעקבות הקצאת 300 מיליון ש"ח למקבלי קצבת נכות

הוחלט להקצות חלק מהסכום שהוקצה בחוק ההסדרים לשנת 2017 לטובת הנכים (כ-300 מיליון ש"ח), ליישום תיקונים בחוק לרון. חבילת התיקונים שאושרה מפשטת את החוק ומפחיתה תמריצים שליליים לעבודה:

1. הועלה הדיסריגרד מ 21% ל-29% מהשכר הממוצע.
2. בוטלה הבדיקה מחדש למי שנקבע לו אובדן כושר לצמיתות.
3. בוטלה ההבחנה בין 'קבוצה א', ל 'קבוצה ב'.
4. בוטל הצורך ב-12 חודשי 'ותק' לשם זכאות לקצבת עידוד.
5. בוטל המושג "קצבת עידוד", כך שמי שמשתכר מעל 60% מהשכר הממוצע ימשיך לקבל "קצבת נכות". החל מ-1.1.2017 הכנסות נכה מעבודה יעודכנו מהשוטף.

השינויים שיושמו מינואר 2017:

1. הגדלת קצבה חודשית נוספת (קח"ן) לכ-190,000 מבוטחים.
2. ביטול שלילת תשלום קצבת נכות עקב תשלום דמי מחלה.
3. ביטול הבדיקה מחדש של כושר ההשתכרות למי שהשתלב בעבודה.

תיקונים אלו מתווספים למספר שינויים שיושמו בחודש ינואר 2017: הגדלת הקח"ן לבעלי אובדן כושר מלא וכן תשלום קצבת נכות בתקופת דמי המחלה.

ב-2017 מספר מקבלי קצבת נכות היה 242,100 – עלייה של 3.5% לעומת 2016.

ב-2017 מספר מקבלי קצבת שירותים מיוחדים היה 58,537 – עלייה של 6.4% לעומת 2016.

קצבת נכות כללית לחודש – 100% נכות (ש"ח)

נכה יחיד	נכה עם בן/בת זוג			
	ללא ילדים	עם ילד אחד	עם 2 ילדים	תוספת תלויים
2,342	3,514	4,451	5,388	1,172
				ילד
				937

קצבת חודשית לנכה ועקרת בית התלויים בעזרה רבה מהזולת לתפקוד היומיומי (ש"ח)

נכה ועקרת בית התלויים במידה רבה בעזרה מהזולת		
בביצוע <u>רוב</u> פעולות היום-יום ברוב שעות היממה	בביצוע <u>כל</u> פעולות היום-יום ברוב שעות היממה	תלוי <u>לחלוטין</u> בכל פעולות היומיום
1,095	2,460	4,128

גמלה לילד נכה

גמלה בשיעור 50% עד 188% מקצבת יחיד מלאה, משולמת בהתאם לעילת הזכאות. במשפחה שבה יש שני ילדים נכים או יותר במשפחה, זכאי כל ילד לתוספת של 50% לסכום הגמלה המגיעה לו.

מספר מקבלי הקצבה ב-2017 היה 54,929 - עלייה של כ-11% לעומת 2016.

שירותים מיוחדים

ב-2017 הוגדלה רטרואקטיבית קצבת שירותים מיוחדים לחרשים עיוורים, שהיו זכאים להשגחה, לשיעור של 112% החל מ-1.4.2015.

ניידות

הביטוח הלאומי מעניק מגוון הטבות למי שיש להם ליקויים ברגליים המגבילים אותם בניידות, כדי לסייע להם השתלב בקהילה ולפתח חיים עצמאיים. מרבית ההטבות ניתנות לבעלי רכב, אולם ניתנות הטבות גם למי שאינם בעלי רכב. ההטבות משולמות מכספי משרד האוצר, על-פי הסכם הניידות שנחתם בין משרד האוצר לביטוח הלאומי.

תיקון 25 לחוק

הורחבה הגדרת "מורשה נהיגה" שבהסכם הניידות - הוספו גיס וגיסה, שיוכלו אף הם לשמש כ"מורשה נהיגה" עבור המוגבל בניידות, ובאופן זה יוגדל מעגל הזכאים.

חוק האומנה

בדצמבר 2016 נכנס לתוקפו "חוק האומנה" המסדיר את זכויות הילדים השוהים במשפחות אומנה. החוק קובע כי ילד עם מוגבלות הנמצא במשפחת אומנה, זכאי לאותן הטבות להן זכאי ילד המקבל גמלת ילד נכה. אי-לכך, במקרים בהם עונה ילד השוהה במשפחת אומנה על סעיף 15 (ב) (2) ניתן לשלם למשפחת האומנה קצבה כ"חסר רכב". ילד השוהה במשפחת אומנה יוכל לקבל קצבת "חסר רכב" עד גיל 18 ושלושה חודשים. לאחר מועד זה, תבחן זכאותו להמשך הטבות בניידות.

קצבת ניידות לנכה מוגבל בניידות בשיעור 80%-100% ומשתכר (ש"ח)

רכב קטן	רכב בינוני	רכב גדול	רכב ענק	
1,544	2,103	2,610	2,880	נוהג בעצמו
1,540	2,099			אינו נהג בעצמו

מספר מקבלי קצבת ניידות ב-2017 היה 40,920 – עלייה של כ- 4% לעומת 2016.

הבטחת הכנסה

פטור ממבחן תעסוקה

ברירת המחדל לעניין הפטור מהתייצבות בלשכת התעסוקה להורה [שלו ילד מתחת לגיל 2] היא שהפטור הוא של האם, ולאחר התיקון רשאים בני הזוג לבחור למי מבני הזוג יינתן הפטור מהתייצבות בשירות התעסוקה. הם רשאים לשנות את בחירתם האמורה אחת לשישה חודשים.

שינוי חישוב הכנסה נחשבת להורה עצמאי

במטרה לעודד יציאה לעבודה בקרב משפחות שבראשן הורה עצמאי וכן לעודד עבודה בשכר גבוה יותר, מבלי שהזכאות לגמלה תישלל, תוקן חוק הבטחת הכנסה וחוק המזונות. עוד נקבע כי התיקון יחול לתקופה של שנתיים, כדי לעקוב אחר השפעת שינויי המדיניות על שיעור התעסוקה וההכנסה המשפחתית בקרב משפחות שבראשן הורה עצמאי המקבלות הבטחת הכנסה, או תשלום מזונות.

חוק האומנה - זכאות לגמלה מיוחדת

חוק האומנה קובע כי כל הילדים הזכאים לגמלה מיוחדת לילד (נטוש/יתום) עד גיל 18, וכן בגיל 18-20 שלומדים להשלמת השכלה תיכונית, שחיים בקהילה (לא בפנימייה) ייבחנו כילדים באומנה ע"י הלשכות לשירותים חברתיים. טיפול הרווחה כולל את ההחלטה על המשפחה האומנת, תשלום דמי אומנה לילד המהווים דמי קיום לכל צרכיו ובקרה על הטיפול בילד ע"י משפחת האומנה במהלך שנות ילדותו. החוק מאפשר לביטוח הלאומי לשלם גמלה מיוחדת לילד במשך 6 חודשים, וכן להאריך את התקופה בתיאום עם המפקח הארצי על האומנה, אלא אם התארך הליך בדיקת לשכות הרווחה על תשלום דמי האומנה מעבר ל 6 חודשים, תשלום קצבת ילד נטוש עד לקבלת ההחלטה.

מספר המקבלים גמלה להבטחת הכנסה היה בשנת 2017 83,628 ירידה של 8% לעומת 2016.

שיעורי הגמלה להבטחת הכנסה למי שטרם מלאו לו 55 שנים (ש"ח)

מבוגר יחיד	הורה יחיד		אחר		זוג	
	עם ילד אחד	עם שני ילדים	עם ילד אחד	עם שני ילדים	בלי ילדים	עם ילד אחד
1,735	2,897	3,373	2,594	2,897	2,378	2,594

שיעורי גמלה להבטחת הכנסה למי שמלאו לו 55 שנים (ש"ח)

זוג כשהאישה עובדת	זוג כשהאישה לא עובדת			הורה יחיד		מבוגר יחיד
	עם שני ילדים	עם ילד אחד	בלי ילדים	עם שני ילדים	עם ילד אחד	
4,281	4,281	3,762	3,243	4,400	3,535	2,162

מזונות

חוק המזונות (הבטחת תשלום, 1972) נועד לסייע לאישה ולילד, תושבי ישראל, שבידיהם פסק דין לתשלום מזונות, והם אינם מקבלים את התשלום מן החייב במזונות. כאשר החייב אינו עומד בהתחייבות לזון את הילדים בהתאם לפסק-הדין שניתן, החוק מתיר לאישה לפנות לביטוח הלאומי שמשלם לזוכה תשלום חודשי של דמי המזונות, וגובה מן החייב את הסכום שחויב בו בפסק דין למזונות. הסכום שמשלם הביטוח הלאומי לאישה הוא הסכום שנקבע בפסק דין למזונות או הסכום שנקבע בתקנות - הסכום הנמוך מביניהם. אם גבה המוסד לביטוח לאומי מן החייב את מלוא סכום המזונות שנקבע בפסק הדין, וסכום זה גדול מדמי המזונות שהביטוח הלאומי שילם לאישה, האישה תקבל את ההפרש. הביטוח הלאומי משלם תשלום מזונות עבור ילד עד הגיעו לגיל 18.

שינוי חישוב הכנסה נחשבת להורה עצמאי

במטרה לעודד יציאה לעבודה בקרב משפחות שבראשן הורה עצמאי וכן לעודד עבודה בשכר גבוה יותר, מבלי שהזכאות לגמלה תישלל, תוקן חוק הבטחת הכנסה וחוק המזונות. עוד נקבע כי התיקון יחול לתקופה של שנתיים, כדי לעקוב אחר השפעת שינויי המדיניות על שיעור התעסוקה וההכנסה המשפחתית בקרב משפחות שבראשן הורה עצמאי המקבלות הבטחת הכנסה, או תשלום מזונות.

מספר המקבלות דמי מזונות לפי חוק המזונות היה ב-2017 15,589 – ירידה של 4.1% לעומת 2016.

דמי מזונות למי שטרם מלאו לה 55 שנים (ש"ח)

אישה שנישאה מחדש או ילדים בלבד			אישה הנשואה לחייב או אישה לא נשואה			
כל ילד נוסף	שני ילדים	ילד אחד	עם שני ילדים	עם ילד אחד	ללא ילדים	
					ותיקה	חדשה
867	2,973	2,029	3,383	2,906	1,952	1,735

דמי מזונות למי שמלאו לה 55 שנים (ש"ח)

אישה שנישאה מחדש או ילדים בלבד			אישה הנשואה לחייב או אישה לא נשואה		
כל ילד נוסף	שני ילדים	ילד אחד	עם שני ילדים ויותר	עם ילד אחד	יחידה
867	2,973	2,029	4,414	3,546	2,169

אימהות

יציאה לחופשת לידה במקרה של פונדקאות – גם לאב

אף שהחוק בעניין יציאה לחופשת לידה במקרה של פונדקאות נוקט לשון נקבה (אם מיועדת), המוסד מאפשר לבני הזוג לבחור מי מהם ייצא לחופשת לידה, לרבות תקופות החלוקה, בדומה להורים מאמצים.

הארכת חופשת לידה

במסגרת החוק, תוקנו בתיקון עקיף חוק הביטוח הלאומי וכן חוק עבודת נשים כך שהזכאות לחופשת לידה הוארכה מ- 14 ל- 15 שבועות למי שצברה תקופה אכשרה מלאה וכן מ- 7 ל- 8 שבועות בגין תקופת אכשרה חלקית.

עוד קובע התיקון כי :

(א) בן זוג של יולדת [שוויתרה בכתב על זכותה לדמי לידה בגין השבוע האחרון של חופשת הלידה בתשלום], רשאי לשהות בחופשת לידה בתשלום, במקביל לבת זוגו, במשך שבוע.

(ב) מקום שיוולדת שבה לעבודתה יוכל בן זוגה להחליף אותה בחופשת הלידה לתקופה מינימאלית של שבעה ימים [במקום תקופת מינימום בת 21 ימים כיום], וזאת כאשר המדובר בשבוע האחרון לחופשת הלידה בתשלום.

הארכת חופשת הלידה בשבוע נוסף תחול על מי שילדה ביום 1.1.2017 ואילך (כאשר תשלום דמי הלידה בגין השבוע הנוסף יבוצע עד ליום 1.6.2017). זכאות בן זוג לחופשת לידה למשך שבוע במקביל לבת זוגו תחול על לידות שאירעו מיום 2.4.2017 ואילך, ואילו התיקון בדבר החלפת בת הזוג ששבה לעבודתה לתקופה של שבעת הימים האחרונים לחופשת הלידה בתשלום, יחול על מי שילדה ביום 20.4.2017 ואילך.

זכאות למענק לידה ללא אשפוז

התיקון קובע את זכאותה של מבוטחת למענק לידה, אף אם לא הזדקקה לאשפוז בקשר ללידה, ובלבד שרופא או מיילדת אישרו כי הם נכחו בלידה וכי היא התקיימה בהתאם לחוזר משרד הבריאות בדבר לידות בית.

משרד הבריאות יעביר למוסד דיווח בדבר האישרים האמורים, וזאת באופן עליו יסכימו המוסד ומשרד הבריאות.

חישוב דמי לידה לילודת שכירה

כבסיס לחישוב דמי לידה תחשב ההכנסה הגבוהה מבין שתי אפשרויות: ההכנסות ב-3 החודשים שקדמו ליום הקובע או ההכנסות ב-6 החודשים שקדמו ליום הקובע (יום הפסקת העבודה בתקופת ההריון שהסתיים בלידה).

מספר המקבלות מענק לידה ב-2017 – 181,523, כ-1.3% יותר משנת 2016.

מספר המקבלות דמי לידה ב-2017 – 130,500, כ-3.3% יותר משנת 2016.

מענק אשפוז (ש"ח)

מענק אשפוז לפג	מענק אשפוז
216,463	13,644

סכומי המענקים משתנים בינואר מידי שנה, לפי נוסחה הקבועה בחוק הביטוח הלאומי, וכן בכל עת שמשרד הבריאות משנה את מחיר יום אשפוז כללי.

מענק לידה לילודת בלידה אחת (ש"ח)

כל ילד נוסף	3 ילדים	שני ילדים	ילד אחד		
			ילד ראשון	ילד שני	ילד שלישי ואילך
4,392	13,175	8,783	1,757	790	527

קצבת לידה (ש"ח)

20-13 חודשים	12-10 חודשים	9-7 חודשים	6-4 חודשים	3-1 חודשים	
3,074	5,270	7,026	8,783	11,242	שלושה ילדים
3,865	6,587	9,661	11,857	14,931	ארבעה ילדים
5,006	8,783	13,175	17,566	21,958	חמישה ילדים

מקסימום דמי לידה לשכירה או עצמאית

ליום 1,459.50 ש"ח ומקסימום דמי לידה 43,785 ש"ח

ילדים

סכום הקצבה לילד שנולד אחרי יוני 2003:

150 ש"ח	לילד הראשון
189 ש"ח	לילד השני
189 ש"ח	לילד השלישי
189 ש"ח	לילד הרביעי
150 ש"ח	לילד החמישי ואילך

סכום הקצבה לילד שנולד לפני יוני 2003:

150 ש"ח	לילד הראשון
189 ש"ח	לילד השני
189 ש"ח	לילד השלישי
336 ש"ח	לילד הרביעי
354 ש"ח	לילד החמישי ואילך

אין שינוי בשיעור תוספת הקצבה המשולמת למקבלי קצבאות קיום, למי שיש לו 3 ילדים ויותר ומקבל גמלת להבטחת הכנסה או קצבת זיקנה עם השלמת הכנסה – 98 ש"ח לילד השלישי והרביעי בלבד.

בשנת 2017 מספר המשפחות שקיבלו קצבת ילדים היה 1,167,238 – עלייה של 1.6% לעומת 2016.

מענק לימודים:

ב-2016 הורחב גיל הילדים המזכה למענק לימודים לגילאי 6-18. הזכאים למענק בשנת 2017 הם מי שנולדו מ 1.1.2000 עד 31.12.2011. סכום המענק אחיד - 1,003 ש"ח לכל ילד.

מספר הילדים שקיבלו מענק לימודים ב-2017 - 241,469 ירידה של 0.2% לעומת 2016.

מספר המשפחות שקיבלו מענק לימודים ב-2017 120,505 ירידה של 0.5% לעומת 2016.

נפגעי עבודה

על-פי חוק הביטוח הלאומי, כלל העובדים בישראל (שכירים ועצמאיים) מבוטחים כנגד הסיכון להיפגע כתוצאה מעבודה וממחלות מקצוע. לפי החוק, נדרש המעסיק לבטח את עובדיו (למעט שוטרים, סוהרים ועובדי שירות הביטחון) כנגד סיכונים אלה. המעסיקים מבטחים את העובדים הקבועים והזמניים בביטוח יומי או חודשי. ביטוח נפגעי עבודה נועד לסייע למבוטחים שנפגעו בעבודה ולפצות אותם על אובדן הכנסתם בתקופה שלאחר הפגיעה, שבה נעשו בלתי כשירים לעבוד. לשם כך משלם להם הביטוח הלאומי דמי פגיעה לתקופה של עד 3 חודשים. אם נותרה לנפגע נכות כתוצאה מהפגיעה, הוא יהיה זכאי לקצבת נכות מעבודה או למענק, בהתאם להחלטת הוועדה הרפואית, שבפניה יופיע. בנוסף הנפגע בעבודה זכאי לקבל טיפול רפואי חינם בשל תוצאות הפגיעה. אם הנפגע נפטר כתוצאה מהפגיעה בעבודה, תשולם לבני משפחתו קצבה או מענק.

הרחבת הגדרת "ילד" והגדרת "יתום"

במסגרת התיקון הורחבה הגדרת "ילד" לעניין תוספת תלויים בקצבת נפגעי עבודה בהתאמה להגדרה הקיימת לעניין קצבת שארים. הרחבת ההגדרה קובעת כי יתום נפגעי עבודה בגילאי 20-18, שלומד במוסדות המפורטים בסעיף 252 (ג1), יהיה זכאי לקצבת התלויים בתקופת לימודיו וזאת עד גיל 20. תוקנה והורחבה הגדרת "יתום" גם בהקשר של תנאי זכאותם של אלמן או אלמנה שיש עימם ילדים לקצבה, וזאת הן לעניין קצבאות שארים והן קצבת תלויים בנפגעי עבודה. כן הורחבה ההגדרה לעניין הזכאות לדמי מחיה של יתום.

תיקון בהתאם לוועדת גורן

החל מ-2017 הועבר הטיפול במשרתי הקבע בכוחות הביטחון ואנשי קבע בצה"ל אל הביטוח הלאומי. התיקון חל על חבלות שאינן ייחודיות לשירות הצבאי/ביטחוני ועל מחלות שאינן מוגדרות כמחלות מקצוע.

על פי התיקון, כל "חבלת שירות" או "מחלת שירות" ימשיכו להיות מטופלים על ידי אגף השיקום של משרד הביטחון. עבור חבלה שאינה חבלת שירות או מחלה שאינה מוגדרת כמחלת שירות, ניתן יהיה להגיש תביעה למוסד לביטוח לאומי.

לחוק הביטוח הלאומי נוסף פרק נפרד העוסק ב'נפגעי כוחות הביטחון', לפיו יראו אותו "מבוטח שהוא עובד". חיילים בסדיר וחיילי מילואים פגיעתם תוכר ע"י משרד הביטחון רק אם יפגעו במסגרת פעילות מבצעית, הייחודית לשירות.

הבחנה בין קיבוצים ומושבים שיתופיים לקיבוצים והמושבים המתחדשים

החל מיולי 2017 נעשית הבחנה בין הקיבוצים השיתופיים והמושבים השיתופיים לקיבוצים המתחדשים והמושבים השיתופיים המתחדשים. השפעת שינוי החקיקה חלה על סוג ההכנסות בקיבוץ המתחדש ומשכך על חישוב הבסיס לתשלום גמלת נפגעי העבודה.

גמלאות לנפגעי עבודה (ש"ח)

קצבת נכות מעבודה ותלויים מקסימלית לחודש	מקסימום דמי פגיעה ליום	
19,762	658.73	עובד שכיר שנפגע עד 31.12.1994
32,936	1,097.88	עובד עצמאי או עובד שכיר שנפגעו לאחר 1.1.1995

מספר המקבלים קצבת נכות מעבודה ב-2017 היה 51,021, עליה של כ-5% לעומת 2016.

מספר המקבלים דמי פגיעה ב-2017 היה 61,978, ירידה של כ-3.6% לעומת 2016.

שירות מילואים

פיצוי לעצמאיים

בשנת 2017 נוסף לתחום מילואים פיצוי לעצמאיים - עובד עצמאי המשרת במילואים זכאי לפיצוי בשיעור 25% מהתגמול המחושב לפי הכנסתו הממוצעת כעובד עצמאי בלבד, החל מתקופות שירות שהחלו ב- 1.1.2016. חישוב הפיצוי נעשה במקביל לחישוב התגמול ומשולם ביחד.

ב-2017 שולמו תשלומים בסך כולל של 1,137,306 ש"ח, עליה של 1.7% לעומת 2016.

מקסימום ומינימום תגמול מילואים (ש"ח)

ליום	לחודש	
1,441.33	43,240	עובד שכיר/עצמאי מקסימום התגמול
196.02	5,881	מינימום התגמול
80.60	2,418	מינימום הענקה לגדנעים

אבטלה

הביטוח הלאומי דואג להבטיח למובטל אמצעי מחיה בתקופת האבטלה עד שיעלה בידו להיקלט בעבודה. דמי האבטלה משולמים למי שהיה עובד שכיר והוא רשום בלשכת שירות התעסוקה כמחוסר עבודה, ומתייצב בשירות התעסוקה לדרוש עבודה. עליו לפנות ללשכת שירות התעסוקה מיד עם הפסקת עבודתו, ולהתייצב בלשכה במועדים קבועים כפי שייקבעו על ידה. לשכות שירות התעסוקה מעבירות לביטוח הלאומי מדי חודש את הנתונים על מספר ימי האבטלה שנרשמו, ועל סמך נתונים אלה משלם הביטוח הלאומי למבוטח את דמי האבטלה.

חל"ת מוצדק לאחר לידה

עובדת שילדה רשאית להיעדר מהעבודה לאחר תום חופשת הלידה, לכל היותר, עד לפרק זמן של 51 חודשים מהלידה. היעדרות זו נחשבת לחופשה ללא תשלום (חל"ת). משך החופשה ללא תשלום לו זכאית כל אישה מותנה במשך העבודה לפני הלידה אך לא יותר מ 51 חודשים בסך הכל. במקרים שהמעסיק מצהיר כי אינו יכול לקבל את היולדת בחזרה לעבודה רשאית העובדת להגיש תביעה לדמי אבטלה.

תיקון מס' ימי אמתנה בעקבות פס"ד

בהתאם לפסק הדין יש לנכות 4 ימי אמתנה רק בתקופת אבטלה רצופה של 5 חודשים ולא בכל 5 חודשים קלנדריים (גם אם לא התייצב בכל ארבעת החודשים). התיקון מאפשר למובטלים לחפש עבודה בכוחות עצמם מבלי להסתכן באובדן הזכאות לימי אבטלה.

מספר מקבלי דמי אבטלה ב-2017 – 66,490, עליה של כ-0.18% לעומת 2016.

שיעור דמי אבטלה ליום, 2017

347 ש"ח	הסכום היומי הבסיסי
173.50 ש"ח	שכר יומי ממוצע לחייל משוחרר
119.50 ש"ח	דמי האבטלה המרביים ליום לחייל שלא עבד לאחר שחרורו
83.65 ש"ח	דמי אבטלה לחייל בהכשרה מקצועית
130.10 ש"ח	התקרה היומית לחישוב ההשלמה לחייל שנשלח לעבודה לא מתאימה
9,577 ש"ח	מענק מלא לחייל משוחרר שעבד בעבודה מועדפת
1,735 ש"ח	הסכום המרבי (שכר יומי מרבי)
396.24 ש"ח	דמי אבטלה מרביים ליום לתקופה הראשונה
264.16 ש"ח	דמי אבטלה מרביים ליום לתקופה השנייה

אסירי ציון

תושב או אזרח ישראל, שהרשות המאשרת הכירה בו כאסיר ציון או כבן משפחה של אסיר ציון שנמצא במאסר או כבן משפחה של הרוג מלכות, זכאי לגמלאות על-פי חוק התגמולים לאסירי ציון ובני משפחותיהם התשנ"ב – 1992. הגמלאות מותנות במבחן הכנסה.

אסירי ציון נכים זכאים גם לגמלה בעין (הטבה) כמו טיפול רפואי ושיקום מקצועי. בן משפחה של אסיר ציון ששוהה בכלא או שנפטר עשוי להיות זכאי גם הוא להטבות.

לא נעשו שינויי חקיקה בשנת 2017.

שיקום מקצועי

על-פי חוק הביטוח הלאומי (1968) ותיקון מס' 13 לחוק (1974), לשיקום מקצועי זכאים :

- מי שנפגעו בעבודה.
- בעלי מוגבלות (מלידה, מתאונה או ממחלה), ואם הם אינם מתאימים לשיקום – בני זוגם.
- אלמנים ואלמנות.

לשיקום מקצועי זכאים גם נפגעי פעולת איבה ובני המשפחות השכולות, במסגרת הטבות חוק נפגע פעולות איבה (1974).

שירותי השיקום ניתנים על ידי עובדים סוציאליים במחלקות השיקום בסניפי הביטוח הלאומי והם כוללים: אבחון והערכה, טרום הכשרה מקצועית, הכשרה מקצועית, ייעוץ לקריירה, תוכניות שיקום מותאמות אישית, השכלה אקדמית והשמה בעבודה. מרבית השירותים ניתנים על-ידי הביטוח הלאומי וחלקם ניתנים במסגרות ייעודיות כגון מרכזי שיקום. תהליך השיקום מתחיל עם פנייה של המבוטח או של נציג הקהילה או ביוזמה של המוסד.

בשנת 2017, קיבלו 244,089 איש שירותי שיקום מהביטוח הלאומי.

תנאי הזכאות לדמי שיקום – תיקון

במסגרת התיקון נקבע כי הזכאות לדמי שיקום תינתן למבוטח הלומד 16 שעות לימוד שבועיות בלבד (וזאת במקום 20 שעות לימוד שבועיות כיום), והחלק בתקנה המפנה לשרות התעסוקה בוטל.

תיקון בהתאם לוועדת גורן

בתאריך 29.12.2016 התקבל בכנסת, במסגרת חוק ההסדרים לשנים 2017-2018 תיקון לחוק השיקום ולחוק הביטוח הלאומי בהתבסס על המלצות הוועדה הציבורית שהוקמה בשנת 2009 בראשות השופט בדימוס אורי גורן.

התיקון מכיר באוכלוסיית עובדי משרד-הביטחון כנפגעי-עבודה ומזכה בשיקום תעסוקתי וכן בתחום הרווחה לאוכלוסייה זו. על פי התיקון, כל "חבלת שירות" או "מחלת שירות" ימשיכו להיות מטופלים על ידי אגף השיקום של משרד הביטחון. עבור חבלה שאינה חבלת שירות או מחלה שאינה מוגדרת כמחלת שירות, ניתן יהיה להגיש תביעה למוסד לביטוח לאומי.

לחוק הביטוח הלאומי נוסף פרק נפרד העוסק ב'נפגעי כוחות הביטחון', לפיו יראו אותו "מבוטח שהוא עובד." חיילים בסדיר וחיילי מילואים פגיעתם תוכר ע"י משרד הביטחון רק אם יפגעו במסגרת פעילות מבצעית, הייחודית לשירות.

שירות ייעוץ לנכה

- מתנדבים בסניפים מסייעים למבוטחים למלא טופסי תביעה, מספקים הסבר על הוועדות הרפואיות ומסייעים במיצוי זכויות במוסד ומחוצה לו. השירות פועל כשבע שנים באמצעות 100 מתנדבים.
- מתנדבים בבית חולים מאיר בכפר סבא מגיעים אליו פעמיים בשבוע ומסייעים למאושפזים למלא טופסי תביעה לנכות כללית, נכות מעבודה וסיעוד.

שיקום לנפגעי פעולות איבה

משנת 2000, בעקבות העלייה במספר פעולות האיבה נוספו, במסגרת פעולות השיקום תוכניות התערבות יזומות. במהלך בשנים שחלפו מאז היו יותר מ-2,000 פיגועים, שבהם נפצעו יותר מ-20 אלף איש ונהרגו יותר מ-1,000. במניין הפצועים גם נפגעים של תקריות באזור עוטף עזה לאחר מבצע **עופרת יצוקה**, ותביעות מאוחרות שהוגשו לאחר מעשי טרור היחידים בשנת 2016.

אגף השיקום הקים שירות קהילתי מיוחד לנפגעים אלה, שבהם פועלים כ-300 מתנדבים ברחבי הארץ. בנוסף, נפגעי פעולות האיבה מלווים על-ידי עובדות סוציאליות (פקידות שיקום) המבקרות אותם בבית החולים או בביתם ומספקות תמיכה רצופה בכל התחומים, למשך כל חייהם.

ב-2008 יושרו לקחי מלחמת לבנון השנייה, וקרנות המוסד מממנות טיפולים פסיכולוגיים בתכוף לאירועים, כדי למנוע התפתחות של הפרעות פוסט-טראומטיות. השירות ניתן גם לנפגעים שלא הגישו תביעה.

אגף השיקום מטפל הן בנפגעי טרור והן בקבוצות הקבועות באמצעות תוכניות שיקום מקצועיות ומיצוי זכויות רווחה, עם דגש מיוחד על התערבות מוקדמת ועבודה משולבת.

זכויות עובדים בפשיטת רגל ופירוק תאגיד

חוק ביטוח זכויות עובדים בפשיטת רגל ופירוק תאגיד נחקק בשנת 1975, כדי להגן על עובדים, שזכויותיהם נפגעו כתוצאה מקשיים, שאליהם נקלע מקום עבודתם, ובשל קשיים אלה ניתן צו פירוק או צו פשיטת רגל.

בהתאם לחוק, עובד שכיר שמעסיקו פשט את הרגל או שהחברה שעבד בה התפרקה, זכאי לתשלום גמלה מהביטוח הלאומי הכוללת את התשלומים האלה, שמעסיקו נשאר חייב לו, עד לסכום המקסימלי הקבוע בחוק:

1. שכר העבודה
2. פיצויי הפיטורין
3. תשלום לקופת הגמל.

לא נעשו שינויי חקיקה בשנת 2017.

נפגעי איבה

נפגעי פעולות איבה ובני משפחותיהם זכאים, על פי החוק, לתגמולים כספיים ולהטבות שונות, המיועדים לסייע להם ולתמוך בהחלמתם – כגון תגמולים חודשיים, שיקום, מענקים שנתיים ומענקים חד פעמיים. הזכאות נקבעת על פי חוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה התשי"ל-1970. התגמולים הכספיים נקבעים על פי חוק הנכים (תגמולים ושיקום) תשי"ט-1959, והם מחושבים בדרך כלל על פי שכרם של עובדי מדינה בדירוג המנהלי ומתעדכנים בהתאם לעדכונים במשק (הסכמי עבודה או תוספות יוקר).

בן משפחה של נפגע פעולת טרור שנהרג זכאי לקצבה חודשית (באותו שיעור של קצבה המשולמת לבני משפחתו של חייל שנהרג בעת מילוי תפקיד), לשיקום מקצועי ולמענק חד פעמי.

הסדרת תשלום גמלאות למשפחות אומנה

זהו תיקון עקיף במסגרת חוק האומנה לילדים, לפיו החוק מסדיר את אופן תשלום הגמלאות בעד ילדים הנמצאים במשפחות אומנה, לרבות הזכאות לתגמול בגין ילד-יתום, שאחד או שני הוריו נפגעו בפעולות איבה.

תיקון לחוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה

נכים בדרגת נכות 100% או יותר זכאים לטיפולים רפואיים גם בגין פגיעות ומחלות שאינן קשורות לפגיעת האיבה.

הרחבת הגדרת אירוע איבה

במסגרת התיקון הורחבה הגדרת "פגיעת איבה" כך שתכלול גם פגיעה שאירעה מחוץ לישראל ובלבד שהפגיעה בוצעה בידי ארגון שהצהיר כי אחת ממטרותיו לפחות היא לפגוע בישראל, באזרחי ישראל או ביהודים, אף אם מטרתה העיקרית או המשנית של הפעולה הספציפית לא הייתה פגיעה בישראל או בעם היהודי. ההרחבה האמורה תחול גם על פגיעת איבה שנעשתה תוך סיוע לארגון כאמור, בשליחותו, מטעמו או כדי לקדם את מטרותיו. הוראות התיקון לא יחולו על מי שנפגע במדינת אויב, אם יצא למדינה כאמור בניגוד לדין.

תשלום דמי ביטוח

שינוי שיעורי דמי ביטוח לעצמאי

החל מ 1.1.2017 חלו שינויים בשיעורי דמי ביטוח לעצמאי על מנת להתאים אותם לשיעורי העובד והמעסיק. מסיבה זו הוקטן השיעור המופחת, שהינו עד 60% מהשכר הממוצע, מ 6.72% ל 2.87%.

לעומת זאת הועלה השיעור המלא מ 11.23% ל 12.83%, לפי הפירוט מטה.

שיעורי דמי ביטוח הנגבים מהמעסיק ומהעובד לפי ענפים (אחוזים מהשכר)

שיעור מופחת	שיעור מלא	החל מיום 1.1.2017
5.97	17.83	סה"כ
2.87	12.83	סה"כ לפי חוק ביטוח לאומי
1.32	5.95	זיקנה ושאיירים
0.05	0.21	סיעוד
0.47	2.12	נכות כללית
0.03	0.09	נפגעי תאונות
0.17	0.78	נפגעי עבודה
0.24	0.94	אמהות
0.59	2.74	ילדים

שינוי שיעור השתתפות האוצר בגביה

בשנת 2017 שיעור ההשתתפות היה כמפורט: בינואר 45.1% והחל מפברואר הוא עלה ל 50.58% בעקבות הוספת שבוע לחופשת הלידה.

שינוי שיטת הגביה בקיבוצים

עד יוני 2017 שיטת הגביה בקיבוצים התבצעה לפי הוצאות מחיה של הקיבוץ המסורתי. החל ביולי 2017 השתנתה שיטת הגביה מחברי הקיבוצים העובדים מחוץ לקיבוץ וכעת חלים עליהם אותם הכללים החלים על שכיר.

ייעוץ לקשיש

שירות הייעוץ לקשיש הוקם בשנת 1972 כפרויקט של גמלאים מתנדבים המסייעים לקשישים אחרים. השירות החל עם מתנדבים מעטים בחמישה סניפים, ועם השנים התרחב מאוד, וכיום פועלים במסגרתו כאלף מתנדבים בכל הארץ.

מתנדבי השירות מקיימים קשר חברתי קבוע ותומך עם הקשישים ומסייעים להם למצות את זכויותיהם בביטוח הלאומי ובארגונים אחרים. העובדה שהמתנדב קשיש אף הוא מאפשרת לו להבין את תחושותיו של הקשיש הנועץ ואת בעיותיו הקשורות לזיקנה.

המתנדבים נדרשים לעבור קורס הכשרה של ארבעה חודשים, שבמהלכו הם לומדים על הצרכים המיוחדים של הקשישים ועל השינויים המתרחשים בגיל הזה, ומפתחים את המיומנויות הנדרשות לעבודה עם קשישים. את השירות מנהלים עובדים סוציאליים מומחים בגרונטולוגיה ובהתנדבות.

עבודתם של אנשי השירות כוללת:

- **ייעוץ**: למרות הקדמה הטכנולוגית, בשל מאפייני הזיקנה, קשישים רבים עדיין מתקשים לממש את זכויותיהם הן בביטוח הלאומי והן בגופים אחרים בקהילה. זאת ועוד: שירותים משלימים וזכויות נוספות המוקנים לקשישים ברשויות ובמסגרות אחרות אינם אחידים ואף הם אינם נגישים דיים. המתנדב היועץ מטעם שירות הייעוץ לקשיש אוסף מהקשיש את המידע הרלוונטי ומספק לו את המידע הדרוש לו למצות את זכויותיו בדרכים שונות (תרגום, שיחה, הפניה פעילה וסיוע מעשי). הייעוץ ניתן בסניפים בקבלת קהל או בטלפון – במוקד טלפוני ארצי בשפות שונות, ובשיחות טלפון יזומות, בעיקר לאוכלוסייה בפריפריה.
 - **ביקורי בית ראשוניים**: ביקורי בית ראשוניים מתקיימים אצל קשישים שהוגדרו כאוכלוסיות בסיכון: בני יותר מ-80, סיעודיים, קשישים שמונה בעבורם מקבל גמלה, קשישים שתביעתם לסיעוד נדחתה ואלמנות/אלמנים. הביקורים הם כלי לבקרה ולאיתור קשישים הנמצאים בסיכון והזנחה. המידע המתקבל מאפשר למוסד לוודא כי הגמלאות המשולמות אכן מנוצלות לטובת הקשיש. הביקורים הראשוניים מהווים גם כלי חשוב למיצוי זכויותיהם של מי שמתקשים לממשן עקב מגבלות פיזיות (תוספת השלמת הכנסה לקצבת הזיקנה או השאירים וגמלת סיעוד). המתנדב מקבל הכשרה והדרכה קבועה. התרשמותו מהווה בסיס להערכת מצב הקשיש בידי איש המקצוע בשירות לצורך המשך התערבות והפניה לגורמים המטפלים במוסד ובקהילה.
 - **ביקורי בית חברתיים קבועים**: קשישים המרותקים לבתייהם ואינם מקיימים קשר חברתי קבוע ותומך – חשים בדידות. גם אם מתקיימים מפגשים עם מטפלים או נותני שירותים שונים, או שיש בן או בת זוג המטפלים בהם – קשרים אלה אינם נתפסים בעיניהם כקשר חברתי מספק. מתנדבי הייעוץ לקשיש מקיימים ביקורי בית קבועים אצל מי שהביעו את רצונם בכך ושומרים על קשר אישי קבוע איתם. הביקור מהווה גם מקור לבקרה על הטיפול בקשיש.
- הקשרים הנרקמים בין הקשישים למתנדבים, לעתים קשרי חברות קרובים, הוכיחו עם השנים את תרומתם הרבה לאיכות חייו של הקשיש ולרווחתו. הביקורים מתקיימים

בהתאם לפריסת השירות, למשאבים הקיימים ולשיקול הדעת המקצועי בכל מחלקה של הייעוץ לקשיש.

תמיכה לאלמנות ואלמנים: התאלמנות בגיל הזיקנה היא משבר הפוגע באיכות החיים בהיבטים השונים. מתנדבי השירות פונים בטלפון לגברים ונשים שהתאלמנו, לצורך ניחומים והיכרות, הזמנה ליום מידע מיוחד בנושא זכויות אלמנות/ים והצעה להשתתף בהמשך בקבוצת תמיכה. הקשר נוצר בדרך כלל בסמוך למשבר. קבוצות התמיכה לאלמנות ואלמנים בגיל הזיקנה המתקיימות זה כ-30 שנה, מלוות, תומכות ומייעצות בשעת משבר ומסייעות בהתארגנות להמשך החיים.

- **קבוצות תמיכה לבן או בת זוג של חולה או נכה קשיש**: קבוצות אלה נועדו להקל את הנטל של הטיפול התובעני בו (intensive care).
- **פרויקטים בקהילה בשיתוף הגוינט**: מתקיימים בהתאם לצרכים ייעודיים של העיר או של הקהילה, במטרה לחזק את הקשישים המתגוררים בקהילה ולספק להם סיוע במגוון תחומים.
- **ימי מידע**: הרצאות ופעילויות בנושאים שונים, מידע לגמלאים חדשים, מידע על זכויות לניצולי שואה, זכויות אלמנות ואלמנים, תמיכה במשפחות של חולי דמנציה, מידע על שירותים בקהילה ועל זכויות בביטוח הלאומי.
- **ימי מידע לאלמנות צעירות**: מידע על זכויותיהן ביטוח לאומי ובקהילה ועל ההיבטים המשפטיים של אלמנות, והזמנתן להשתתף בקבוצת תמיכה.

כל השירותים של שירות הייעוץ לקשיש ניתנים ללא תשלום.

לא נעשו שינויי חקיקה בשנת 2017.

קרנות הביטוח הלאומי

קרנות הביטוח הלאומי הן קרנות ממשלתיות המיועדות לצמצום פערים חברתיים וטיפול, העצמה ושיפור איכות החיים של אוכלוסיות במצבי סיכון. יחד עם שותפים במגזר הציבורי, השלישי והעסקי פועלות הקרנות לפיתוח, הרחבה וחיזוק של השירותים החברתיים בישראל. הקרנות מסייעות במימון וליווי מקצועי של פרויקטים ותכניות חברתיות, פיתוח תורה מקצועית לתכניות חדשות וקידום שינויים בתחום מדיניות הרווחה בישראל. אנו פועלים באמצעות חמש קרנות: הקרן לפיתוח שירותים לנכים, קרן סיעוד, קרן ילדים ונוער בסיכון, קרן מפעלים מיוחדים וקרן מנוף. נדבך מרכזי בפעילות הקרנות הוא בסיוע לארגונים ורשויות מקומיות להקמה ושדרוג של שירותים חברתיים. כמו כן, כגוף מרכזי באקו-סיסטם החברתי, הקרנות קשובות תמיד ליוזמות חדשניות בשדה, ומובילות ושותפות בתהליכי פיתוח חדשניים לרווחת אוכלוסיות במצבי סיכון.

“הכוורת” - מרכז לפיתוח מיזמים חברתיים (Hub)

נדבך מרכזי בעבודת קרנות הביטוח הלאומי בכלל, והקרן למפעלים מיוחדים בפרט, הוא פיתוח שירותים חדשניים עבור אוכלוסיות היעד והטמעתם בממשלה. על מנת לשדרג פעילות זו, הקימו הקרנות יחד עם ג'וינט ישראל מרכז לפיתוח מיזמים חברתיים, בלוד. המרכז מאתר יוזמות חברתיות חדשניות, מסייע בפיתוחן ונותן מענקים ליוזמות מובילות, כאשר חלקן ייקלטו להמשך פיתוח בקרנות הביטוח הלאומי ובג'וינט. הכוורת הוקמה מתוך אמונה בגישת החדשנות הפתוחה (Open Innovation) על פיה פיתוח חדשני, אשר יכול להביא לשינוי אמיתי ורחב היקף בחייהם של אנשים, דורש שותפויות ואינטראקציות בין מגזרות ואינטרדיסציפלינאריות. כמו כן, פועל המרכז לסייע להצמחת שדה היזמות החברתית במגוון פלטפורמות, באמצעות הפעלת “קהילת הכוורת”. במהלך שנת 2017 החל לפעול המחזור הראשון של תכנית היזמים של הכוורת, ועם סיומו בשנת 2018 יחל תהליך איתור המחזור הבא. כמו-כן, במסגרת פעילות “הכוורת” התקיים האקטון לפיתוחים טכנולוגיים-חדשניים לאוכלוסיות בסיכון בפלטפורמות של כלכלה שיתופית.

קרנות “יוזמה חברתית” לעידוד עסקים חברתיים

בשנת 2015 השיקו הקרנות, בשיתוף משרד האוצר והמועצה הלאומית לכלכלה במשרד ראש הממשלה, שתי קרנות לעידוד ופיתוח עסקים חברתיים המעסיקים אוכלוסיות מוחלשות, בהיקף כולל של כ-50 מיליון ש”ח, במטרה לקדם את פיתוח שוק העסקים החברתיים בישראל ואת השילוב של אוכלוסיות מוחלשות בשוק העבודה. הקרנות ממומנות ממקורות הביטוח הלאומי ומשרד האוצר, תרומות ומשקיעים פרטיים, ומופעלות באמצעות גורמים חוץ-ממשלתיים: קרן יוזמה דואליס וקרן יוזמה IVN. קרנות אלו משקיעות ומעניקות ליווי מקצועי לעסקים חברתיים המעסיקים אוכלוסיות מוחלשות - אנשים עם מוגבלות, מבוגרים זכאי השלמת הכנסה, בני נוער וצעירים בסיכון, אסירים משוחררים ועוד. בשנת 2017 הושקעו מאמצים להרחיב את סוגי האוכלוסיות המועסקות. כך, הוקמו שני מיזמים המעסיקים נשים ממשפחות חד הוריות ונבחנו אפשרויות להרחבה לאוכלוסיות נוספות. המיזם מלווה במחקר הערכה הכולל צוות רב מקצועי ומנוהל על ידי מכון צופנת.

מעבדת חדשנות לגיל השלישי

בשנת 2016 חברו קרן סיעוד וקרן מפעלים מיוחדים לארגון CDI- מרכז לחדשנות דיגיטלית בנגב, לטובת הקמת מעבדה חדשנות לגיל השלישי. במסגרת הפרויקט הוקמה מעבדה אשר תהווה מרחב עבודה למחקר ופיתוח חדשנות עבור הגיל השלישי.

במהלך שנת 2017 סומנו כיווני הפעולה של המרכז ואתגרים, אתגרים לפיתוח וכן גובשה תפיסת ההפעלה של המעבדה. הוגדרו ושלבי העבודה הנדרשים: החל משלב ההדגרה בתנאי מעבדה- מיקוד האתגר, בניית אקוסיסטם שותפויות. המשך בבניית מערך מתודולוגי לניסוי וביצוע סימולציה במעבדה (פיתוח MVP-minimal viable product) והמלצות לכיווני פיתוח, וכלה בשלב הבדיקה מחוץ למעבדה- בחינת היתכנות וביצוע פיילוט בסביבת חיים אמיתית והצגת תפיסת הפתרון. האתגר הראשון אשר החל להיחקר במסגרת המעבדה במהלך 2017 הינו אתגר מניעת נפילות, כהשלמה לתכנית הארצית למניעת נפילות.

מערכת מפת"ח להגשת בקשות מקוונת

כחלק מהמאמץ לדיגיטציה של שירותי הממשלה, הוקמה מערכת CRM לניהול בקשות. המערכת מאפשרת הגשת בקשות באופן מקוון באמצעות פורטל ייעודי, ניהול ממוחשב של תהליך הערכת הבקשות והקשר מול הגופים הפונים.

הרחבת מעגל הפונים הזכאים לסיוע ופרסום דיגיטלי ממוקד

הקרנות פועלות להרחיב את מעגל הגופים המגישים בקשות ומקבלים את סיוע הקרנות, זאת על ידי שיפור הנגישות והשקיפות של הפעילות. על מנת לקדם יעד זה, הושקה מערכת דיוור המפרסמת עדכונים ישירים על עבודת הקרנות וקולות קוראים. כיום רשומים במערכת כ-2,100 אנשי קשר, המקבלים עדכון עיתי על הפעילות ועל האפשרויות להגשת בקשות. זאת בנוסף לעדכון השוטף של פרסום קולות קוראים צפויים באתר ולהגדלת התהודה והיעילות של כנסי החשיפה. בשנת 2017 20% מהגופים אשר קיבלו סיוע מהקרנות היו ארגונים חדשים שלא קיבלו סיוע מהקרנות בעבר.

הקרן לפיתוח שירותים לנכים

הקרן לפיתוח שירותים לנכים מסייעת לגופים ציבוריים לפתח שירותים לאנשים עם מוגבלות כדי לשלבם בחברה ובעבודה ולשפר את רווחתם. הקרן פועלת בתחומים האלה: החינוך המיוחד והגיל הרך; שיקום תעסוקה לנכים; דיוור מוגן בקהילה; פעילויות פנאי וספורט; שיפור תנאים פיזיים במוסדות לנכים ורכישת ציוד לשיקום; וסיוע בהנגשה לנכים במבנים ציבוריים. הקרן גם מסייעת בשיפור איכות החיים והשירותים במוסדות. הקרן מסייעת בפיתוח שירותים המיועדים למגוון רחב של אוכלוסיות עם מוגבלות, כגון: נפגעי נפש, אנשים עם מוגבלות שכלית, נפגעי ראש, עיוורים וליקויי ראייה, חרשים וכבדי שמיעה, אנשים ברצף האוטיסטי, אנשים עם מוגבלות מוטורית קשה, נפגעי מחלות, אנשים עם לקות למידה קשה וקשיי קשב וריכוז ועוד. פעילותה של הקרן מעוגנת בחוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב), תשנ"ה – 1995, סעיף 220, והיא פועלת על פי תקנון שאושר על ידי מנהלת המוסד בהתייעצות עם ועדת הנכות של מועצת המוסד.

בשנת 2017 המשיכה הקרן להפעיל מסלול תמיכה במו"פ של פתרונות טכנולוגיים לאנשים עם מוגבלויות, בשיתוף עם רשות החדשנות. במסגרת המסלול המשותף אושרו עד כה 17 פרויקטים (9 מתוכם בשנה החולפת) בתחומים מגוונים, הנותנים מענה לקהלי יעד שונים. בין השאר אושרו תוכניות שמטרתן: פיתוח אמצעי עזר המסייעים לבעלי מוגבלות פיזית; פיתוח אמצעי תקשורת

ואמצעים דיגיטליים ייעודיים לבעלי מוגבלויות; פיתוח פלטפורמות המסייעות לטיפול בבעלי מוגבלויות ועוד.

קרן סיעוד

קרן סיעוד מסייעת לגופים בפיתוח שירותים עבור קשישים מוגבלים בקהילה ובמוסדות, על מנת לשפר את בריאתם ורווחתם של הקשישים בישראל ולצמצם תהליכי הידרדרות תפקודית. הסיוע ניתן לפיתוח תשתיות ולהצטיידות למסגרות בקהילה (כמו מרכזי יום ומועדוני מופת) ובמוסדות (בתי אבות ציבוריים ופרטיים), ולפיתוח מודלים חדשניים לתפעול מסגרות לקשישים מוגבלים בקהילה ובמוסדות ושירותים חדשניים. פעילותה של הקרן מעוגנת בחוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב), תשנ"ה – 1995, סעיף 237.

בשנת 2017, בהמשך לעבודה בשנים האחרונות, תמכה הקרן בפיתוח תשתיות לשירותים מוסדיים וקהילתיים לקשישים סיעודיים כדוגמת הקמת ושיפוץ מרכזי יום לתשושים ולתשושי נפש. הקרן אף עסקה בהבניית פיילוטס חדשניים בתחומים אלו, וסייעה בהקמת ותפעול מחלקות תשושים בבתי אבות בשיטת "אשכולות הדור".

בנוסף, הפעילה הקרן **פיילוט** להרחבת ושדרוג תכנית "קהילה תומכת", אשר במסגרתה נהנים זקנים הדרים בביתם משירותי רפואה, פעילות חברתית וסיוע בניהול חיי היומיום. במסגרת ההרחבה, בוצע שינוי בהרכב גמלת סיעוד וניתנה אפשרות לזקנים הזכאים לגמלה, **ושותפים בפיילוט**, ליהנות משירותים קהילתיים מגוונים אותם מציעה התכנית, כחלק מהקצאת שעות סיעוד שבועיות להם הם זכאים.

הקרן למפעלים מיוחדים

הקרן למפעלים מיוחדים מסייעת לארגונים חברתיים ולרשויות מקומיות לפתח שירותים חברתיים בעלי מרכיב ניסיוני וחדשני עבור מגוון אוכלוסיות במצבי סיכון, ובהם: משפחות בעוני ובאבטלה, קשישים, אנשים עם צרכים מיוחדים, צעירים בסיכון ועוד. הקרן פועלת כ"קרן הון-סיכון חברתית" המעניקה ידע וניסיון מקצועי בפיתוח שירותי רווחה ובשיפור הביטחון הסוציאלי, ומשתתפת במימון התכנית וההערכה המחקרית. פעילות הקרן נעשית בשיתוף פעולה עם משרדי ממשלה, ארגונים ציבוריים וקרנות פילנתרופיות, והיא מעוגנת בחוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב) תשנ"ה – 1995, סעיף 36, ובתקנון שאושר על ידי מנהלת המוסד בהתייעצות עם וועדות מועצת המוסד.

בשנת 2017 קידמה הקרן מיזמים חדשניים ותכניות עבור אוכלוסיות יעד ייחודיות ומגוונות. בין השאר: מיזם להקמת קהילות אקטיביסטיות של צעירות בהדרה חברתית; הקמת מרכז קהילה והכוון לצעירים יוצאי החברה החרדית; תכנית הדרכה לבטיחות ילדים בגיל הרך.

קרן לילדים ונוער בסיכון

הקרן לילדים ובני נוער בסיכון פועלת החל משנת 2004, לקדם את הטיפול בילדים ובני נוער בסיכון שטרם מלאו להם 18 שנים הנמצאים בסיכון בשל הזנחה, התעללות, אלימות ופגיעה מינית, לרבות ילדים ובני נוער שעברו על החוק, משתמשים בסמים או חשופים לתנאי חיים מסכנים. הקרן פועלת להרחיב את אוכלוסיית היעד של הקרן לצעירים עד גיל 23. פעילותה של הקרן מכוונת לפיתוח והטמעת מודלים ותוכניות מערכתיות בהתאם לצרכים של אוכלוסיית היעד. לקרן שיתופי פעולה משמעותיים עם משרדי הרווחה, החינוך, הבריאות, הקליטה והכלכלה, כמו גם מיזמים משותפים

עם קרנות פרטיות, ארגונים ציבוריים וארגונים עסקיים. פעילותה של הקרן מעוגנת בחוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב), תשנ"ה – 1995, סעיף 74, והיא פועלת על פי תקנון שאושר על ידי מנהלת המוסד בהתייעצות עם וועדות מועצת המוסד.

החל משנת 2017 הוגדל תקציב הקרן בחמישה מיליון ש"ח והוא עומד על עשרים מיליון ש"ח לשנה.

בשנת 2017 פיתחה והפעילה הקרן מספר מיזמים עובר אוכלוסיית היעד של ילדים, נוער וצעירים בסיכון. בין השאר: מיזם לצמצום תופעת הבריונות ברשת בקרב בני נוער במצבי סיכון; מיזם להתמודדות עם תופעת ההזנחה במשפחה. בנוסף, מסייעת הקרן לתכנית מערכתית לאיתור וטיפול בנערות חרדיות המצויות במצבי סיכון וסכנה. כמו-כן, המשיכה הקרן בהפעלת תכניות לפיתוח מסוגלות תעסוקתית בקרב בני נוער בסיכון: תכנית משלבת לימודי הסמכה לתעודה מקצועית והקניית "כישורים רכים" לעולם העבודה לצעירים עם צרכים מיוחדים; תוכנית להקניית מסוגלות ואופק תעסוקתי לבני נוער במצבי סיכון; ותכנית "ניצוץ" להכנת בני נוער וצעירים במצבי סיכון לשירות צבאי, ליווי במהלך השירות והכנה לקראת שחרור.

קרן מנוף למניעת תאונות בעבודה

קרן מנוף מיועדת למימון פעולות למניעת תאונות בעבודה ולעידוד תכניות להגברת הבטיחות והגהות – מימון מחקרים בתחום הבטיחות והגהות בעבודה ויישום מסקנותיהם במפעלים; פיתוח ושיפור אמצעי בטיחות חדשניים; איתור סיכונים מקצועיים ומפגעים בטיחותיים במקומות עבודה; וסיוע ברכישת אמצעי בטיחות חדשניים, בפעולות הסברה והדרכה ובמצעי הסברה ופרסום. פעילותה של הקרן מעוגנת בחוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב), תשנ"ה – 1995, סעיף 149, והיא פועלת על פי התקנות הנלוות לחוק ועל פי התקנון שאושר על ידי מנהלת המוסד.

אמנות בינלאומיות

אמנה בינלאומית לביטחון סוציאלי היא הסכם שנחתם בין מדינת ישראל לבין מדינה אחרת, כדי לשמור על הזכויות הסוציאליות של מי שעברו ממדינה למדינה וכדי למנוע כפל תשלום דמי ביטוח מישראלים השוהים בחו"ל ועובדים שם.

המדינות שעמן חתמה ישראל על אמנות הן: בריטניה הולנד, צרפת, בלגיה, אוסטריה, גרמניה, שוודיה, שווייץ, דנמרק, פינלנד, אורוגוואי, צ'כיה, נורווגיה, בולגריה סלובקיה ורומניה. אמנה המסדירה מניעת כפל תשלום דמי ביטוח לאומי בלבד נחתמה עם קנדה.

האמנות חלות על תושבי ישראל ועל אזרחי המדינות הללו ובני משפחותיהם ובכל אמנה מפורטים ענפי הביטוח הכלולים בה. האמנות הרחבות כוללות את רוב ענפי הביטוח: זיקנה, שאירים, נכות, נפגעי עבודה, ילדים ואימהות.

אמנה חדשה עם בלגיה

בתאריך 1.6.2017 נכנסה לתוקף אמנה חדשה לביטחון סוציאלי בין מדינת ישראל לבלגיה. אמנה זו מחליפה את האמנה הישנה שנחתמה בשנת 1973.

האמנה מבטיחה רציפות ושמירת זכויות בתחום הביטחון הסוציאלי למבוטחים, אזרחי ותושבי שתי המדינות, העוברים ממדינה למדינה למטרת מגורים זמניים או מגורי קבע, בענפי הביטוח הבאים: זיקנה (אזרח ותיק), שאירים, נכות, נפגעי עבודה וילדים.

זכויות במסגרת האמנה:

- האמנה חלה על עובדים שכירים וגם על עובדים עצמאיים, ומעניקה להם זכויות לגמלאות ופטור מתשלום כפל דמי ביטוח.
- האמנה מסדירה פטור מתשלום כפל דמי ביטוח לאומי לתושבי מדינת ישראל העובדים בבלגיה, לפרקי זמן מוגדרים.
- מקבל קצבת אזרח ותיק (זיקנה) מישראל ימשיך לקבל אותה ללא הגבלת זמן, כל עוד הוא מתגורר בבלגיה. אפשר לקבל את הקצבה לחשבון הבנק בישראל או בבלגיה, לפי בחירה.
- באמנה החדשה ניתן לצרף תקופות ביטוח בין שתי המדינות, כאשר לא הושלמה תקופת אכשרה לקצבאות זיקנה (אזרח ותיק) ושאירים.

אמנה חדשה עם רוסיה

בתאריך 1.10.2017 נכנסה לתוקף האמנה לביטחון סוציאלי בין מדינת ישראל לבין הפדרציה הרוסית. האמנה נועדה להסדיר תשלום קצבאות מסוימות למי שצבר זכויות מהפדרציה הרוסית (האמנה אינה מתייחסת למי שהיה מבוטח בשאר הרפובליקות של ברית המועצות לשעבר).

האמנה מבטיחה רציפות ושמירת זכויות בתחום הביטחון הסוציאלי למבוטחים, אזרחי ותושבי שתי המדינות העוברים ממדינה למדינה למטרת מגורים זמניים או מגורי קבע, בענפי הביטוח הבאים: זיקנה, שאירים, נכות, נפגעי עבודה, ילדים ודמי לידה.

כמו כן, האמנה מסדירה פטור מתשלום כפל דמי ביטוח לאומי לתושבי מדינת ישראל, המועסקים בפדרציה הרוסית, לפרקי זמן מוגדרים.

עיקרי האמנה:

האמנה חלה על אזרחי הפדרציה הרוסית שעברו להתגורר בישראל, ועל אזרחי ישראל שעברו להתגורר בפדרציה הרוסית.

זכאות לקבלת קצבת אזרח ותיק (זיקנה) מישראל:

מקבל קצבת אזרח ותיק מישראל ימשיך לקבל אותה ללא הגבלת זמן, כל עוד הוא מתגורר בפדרציה הרוסית. אפשר לקבל את הקצבה לחשבון הבנק בישראל או בפדרציה הרוסית, לפי בחירה.

הזכאות לקבלת פנסיונית זיקנה מהפדרציה הרוסית:

באם המבוטח עונה על כל התנאים הבאים:

1. מתגורר בישראל.
2. היה מבוטח בפדרציה הרוסית 12 חודשים לפחות (תקופת מינימום לצירוף תקופות ביטוח בין ישראל והפדרציה הרוסית).
3. הוא כיום בגיל הזכאות לקבלת פנסיה בפדרציה הרוסית (גברים - 60 ומעלה, נשים - 55 ומעלה).

המוסד הסוציאלי ברוסיה הוא הגורם הבלעדי לקבלת ההחלטה בתביעה ולחישוב סכום הפנסיה שתשולם. הפנסיה משולמת על ידי המוסד הסוציאלי ברוסיה באמצעות המוסד לביטוח לאומי בישראל.

